

Hoe het Nationaal Comité zichzelf beschouwde, vinden wij het duidelijkst uitgedrukt in een in de lente of zomer van '42 opgestelde concept-bevrijdingsproclamatie.¹ 'In dit grote uur', zo zou men daarin lezen,

'richt zich tot u met machtiging van Harer Majesteits regering in Londen het Nationale Comité dat optreedt als Voorlopig Bewind. Het Nationale Comité is belast met het treffen van al die maatregelen die de toestand van het ogenblik vereist. Het vertegenwoordigt door zijn samenstelling de grote geestelijke stromingen en groeperingen van het Nederlandse volk.

De eerste taak is: het handhaven van orde en rust in het gehele land . . .

Bestuurs- en politicorganen zijn reeds van landsverraderlijke en onbetrouwbare elementen gezuiverd. De arrestatie van de landverraders is gelast . . .

In het uur onzer nationale bevrijding verenigen wij ons in een vastberaden wil om al onze krachten in te zetten voor een betere toekomst. Voor niemand onzer bestaat meer een terug tot vóór 10 mei 1940.

Wel willen wij in het besef der historische verbondenheid trouw blijven aan de grote waarden van het verleden . . . Daarom stellen wij ons op de grondslag van een georganiseerde invloed van het volk op de wetgeving en het bestuur, van het behoud van onze traditionele volksvrijheden. Maar wij zijn niet blind voor de grote tekortkomingen van het verleden . . .

Leve de Koningin! Leve het vaderland!

'Met machtiging van Harer Majesteits regering te Londen' – men ziet: het Nationaal Comité en de chef-staf van de OD deden precies hetzelfde. Beiden gingen er van uit dat zij die machtiging vroeg of laat zouden verwerven en lieten hun handelen door die verwachting bepalen.

Die verwachting werd bij het Nationaal Comité versterkt toen van Dijk, Verschuur en Vorrink als leden van het Politiek Convent (dat ook in '42 af en toe apart bleef bijeenkomen) een aantal belangrijke, op de toekomst betrekking hebbende vragen voorgelegd kregen die de regering door het Politiek Convent beantwoord wilde zien. Het Convent stelde hier een lange nota over op die via Genève aan Londen toegezonden werd.² Op de inhoud komen wij terug in deel 9. Relevant lijkt ons wèl, hier weer te geven dat het Politiek Convent 'een noodlottige, in bolsjewistische richting gaande radicalisering der massa's' wilde voorkomen.³ Over het gezag in de overgangstijd sprak het Convent zich niet uit; dat was ook niet gevraagd.

De vragen der regering hadden het Convent via de Zwitserse Weg bereikt. Vorrink had in mei '42 al een gesprek gehad met van Randwijk over de vraag hoe men de arbeiders die niet naar Duitsland wilden gaan, het beste

¹ Tekst in Collectie-W. Drees, map 'Eerste Nationaal Comité, Vaderlands Comité'. ² Tekst: *Eng.*, dl. VII b, p. 26-29. ³ A.v., p. 29.